

KONFERENCIAKÖTET

Conference Proceedings

**Nemzetközi tudományos konferencia
a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából**
International Scientific Conference
on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2022. november 3.
3 November 2022, Sopron

**TÁRSADALOM – GAZDASÁG – TERMÉSZET:
SZINERGIÁK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEN**

SOCIETY – ECONOMY – NATURE: SYNERGIES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Szerkesztők / Editors:

OBÁDOVICS Csilla, RESPERGER Richárd, SZÉLES Zsuzsanna, TÓTH Balázs István

Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából
International Scientific Conference on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2022. november 3. / 3 November 2022, Sopron

**TÁRSADALOM – GAZDASÁG – TERMÉSZET:
SZINERGIÁK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEN**
SOCIETY – ECONOMY – NATURE:
SYNERGIES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

KONFERENCIAKÖTET
Conference Proceedings

LEKTORÁLT TANULMÁNYOK / PEER-REVIEWED STUDIES

Szerkesztők / Editors:

OBÁDOVICS Csilla, RESPERGER Richárd, SZÉLES Zsuzsanna, TÓTH Balázs István

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

UNIVERSITY OF SOPRON PRESS

SOPRON, 2023

Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából
International Scientific Conference on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2022. november 3. / 3 November 2022, Sopron

Felelős kiadó / Executive Publisher: Prof. Dr. FÁBIÁN Attila,
a Soproni Egyetem rektora / Rector of the University of Sopron

Szerkesztők / Editors:

Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla, Dr. RESPERGER Richárd, Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna,
Dr. habil. TÓTH Balázs István

Lektorok / Reviewers:

Dr. habil. BARANYI Aranka, Dr. BARTÓK István, Dr. BEDNÁRIK Éva,
BAZSÓNÉ dr. BERTALAN Laura, Dr. CZIRÁKI Gábor, Dr. FARAGÓ Beatrix,
Dr. HOSCHEK Mónika, Dr. habil. JANKÓ Ferenc, Dr. habil. KOLOSZÁR László,
Dr. KÓPHÁZI Andrea, Prof. Dr. KULCSÁR László, Dr. NEDELKA Erzsébet, Dr. NÉMETH Nikoletta,
Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla, Dr. habil. PAÁR Dávid, Dr. PALANCSA Attila,
Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád, PAPPNÉ dr. VANCSÓ Judit, Dr. habil. PATAKI László,
Dr. PIRGER Tamás, Dr. RESPERGER Richárd, Dr. habil. SZABÓ Zoltán,
Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna, Dr. SZÓKA Károly, Dr. TAKÁTS Alexandra,
Dr. habil. TÓTH Balázs István

Tördelőszerkesztő / Layout Editor: Dr. RESPERGER Richárd
Segédszerkesztő / Assistant Editor: NEMÉNY Dorka Virág

ISBN 978-963-334-450-7 (pdf)

DOI: [10.35511/978-963-334-450-7](https://doi.org/10.35511/978-963-334-450-7)

Creative Commons licenc: BY-NC-SA 2.5

Nevezd meg! Ne add el! Így add tovább! 2.5 Hungary
Attribution – Non commercial – Share Alike 2.5 HUNGARY

SZERVEZŐK

Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar (SOE LKK),
A Soproni Felsőoktatásért Alapítvány

A konferencia elnöke: Prof. Dr. Széles Zsuzsanna egyetemi tanár, dékán (SOE LKK)

Tudományos Bizottság:

- elnök: Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla PhD egyetemi tanár, Doktori Iskola-vezető (SOE LKK)
- társelnök: Dr. habil. TÓTH Balázs István PhD egyetemi docens, igazgató (SOE LKK)
- tagok: Prof. Dr. FÁBIÁN Attila PhD egyetemi tanár (SOE LKK), rektor (SOE)
- Prof. Dr. SZÉKELY Csaba DSc professor emeritus (SOE LKK)
- Prof. Dr. KULCSÁR László CSc professor emeritus (SOE LKK)
- Prof. Dr. SZALAY László DSc egyetemi tanár (SOE LKK)
- Prof. Dr. Clemens JÄGER PhD egyetemi tanár, dékán (FOM)
- Prof. Dr. Alfreda ŠAPKAUSKIENĚ PhD egyetemi tanár (VU FEBA)
- Dr. habil. POGÁTSZA Zoltán PhD egyetemi docens (SOE LKK)
- Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád Ferenc PhD tudományos főmunkatárs (SOE LKK)
- Dr. Rudolf KUCHARČÍK PhD egyetemi docens, dékán (EUBA FIR)

Szervező Bizottság:

- elnök: Dr. RESPERGER Richárd PhD adjunktus (SOE LKK)
- tagok: Dr. NEDELKA Erzsébet PhD egyetemi docens, dékánhelyettes (SOE LKK)
- Dr. KERESZTES Gábor PhD egyetemi docens, dékánhelyettes (SOE LKK)
- Dr. habil. Eva JANČÍKOVÁ PhD egyetemi docens (EUBA FIR)
- Dr. habil. KOLOSZÁR László PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK)
- Dr. HOSCHEK Mónika PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK)
- PAPPNÉ dr. VANCSÓ Judit PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK)
- Dr. SZÓKA Károly PhD egyetemi docens (SOE LKK)
- titkár: NEMÉNY Dorka Virág kutatási asszisztens (SOE LKK)

ORGANIZERS

University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics (SOE LKK),
For the Higher Education at Sopron Foundation

Conference Chairperson: Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna PhD Professor, Dean (SOE LKK)

Scientific Committee:

Chair: Prof. Dr. Csilla OBÁDOVICS PhD Professor, Head of Doctoral School (SOE LKK)

Co-Chair: Dr. habil. Balázs István TÓTH PhD Associate Professor, Director (SOE LKK)

Members: Prof. Dr. Attila FÁBIÁN PhD Professor (SOE LKK), Rector (SOE)

Prof. Dr. Csaba SZÉKELY DSc Professor Emeritus (SOE LKK)

Prof. Dr. László KULCSÁR CSc Professor Emeritus (SOE LKK)

Prof. Dr. László SZALAY DSc Professor (SOE LKK)

Prof. Dr. Clemens JÄGER PhD Professor, Dean (FOM)

Prof. Dr. Alfreda ŠAPKAUSKIENĖ PhD Professor (VU FEBA)

Dr. habil. Zoltán POGÁTSA PhD Associate Professor (SOE LKK)

Dr. habil. Árpád Ferenc PAPP-VÁRY PhD Senior Research Fellow (SOE LKK)

Dr. Rudolf KUCHARČÍK PhD Associate Professor, Dean (EUBA FIR)

Organizing Committee:

Chair: Dr. Richárd RESPERGER PhD Assistant Professor (SOE LKK)

Members: Dr. Erzsébet NEDELKA PhD Associate Professor, Vice Dean (SOE LKK)

Dr. Gábor KERESZTES PhD Associate Professor, Vice Dean (SOE LKK)

Dr. habil. Eva JANČÍKOVÁ PhD Associate Professor (EUBA FIR)

Dr. habil. László KOLOSZÁR PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK)

Dr. Mónika HOSCHEK PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK)

Judit PAPPNÉ VANCSÓ PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK)

Dr. Károly SZÓKA PhD Associate Professor (SOE LKK)

Secretary: Dorka Virág NEMÉNY Research Assistant (SOE LKK)

TARTALOMJEGYZÉK / CONTENTS

1. szekció (személyes): Fenntartható gazdálkodás és menedzsment, körforgásos gazdaság Session 1 (personal): Sustainable Economy and Management, Circular Economy

Az ökológiai termelés és termékek piacának változásai a COVID-19 okozta megszorítások alatt

Dr. GYARMATI Gábor 11

Fenntartható fejlődés és körforgásos gazdaság a vállalkozások mindennapi életében

Dr. FEKETE-BERZSENYI Hajnalka – Dr. KOZMA Dorottya Edina –

Dr. MOLNÁRNÉ dr. BARNA Katalin – Prof. Dr. MOLNÁR Tamás 26

Fenntarthatóság a divatiparban (?) – Négy divatipari szervezet CSR jelentésének rövid áttekintése, valamint a fenntarthatóságra törekvés fogyasztók általi észlelésének vizsgálata

VIZI Noémi 39

Épített örökségeink fenntarthatósága a volt szovjet laktanyák újrahasznosításának példáján keresztül

TEVELY Titanilla Virág 52

2a. szekció (személyes): A fenntartható fejlődés globális és regionális vetületei

Session 2a (personal): Global and Regional Aspects of Sustainable Development

A migráció mérésének módszertani nehézségei

RUFF Tamás 65

2b. szekció (személyes): A fenntartható fejlődés globális és regionális vetületei

Session 2b (personal): Global and Regional Aspects of Sustainable Development

Munkaérték preferenciák vizsgálata a szállítási ágazatban

Dr. BALÁZS László – Dr. KŐKUTI Tamás 73

3. szekció (személyes): Turizmus és marketing, fenntartható turizmus

Session 3 (personal): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism

Studentifikáció Lágymányoson, avagy az újbudai egyetemek hatása a fenntartható turizmusra

KISS Bence Álmos – PORHAJAS Gábor László 85

Book Consumption Literature – Literature Review on the Subject of the Behavior of Book Consumers

Miklós LÉGRÁDI – Dr. habil. Zoltán SZABÓ 96

Szállodaüzemi intézkedések irányvonalai a fenntarthatóság jegyében

MARTOS János András 114

Sportfogyasztási szempontú elemzés a Sopronban rendezett 2021-es Női Vízilabda Magyar Kupáról <i>CSISZÁR Szabolcs János – Dr. habil. PAÁR Dávid</i>	126
4a. szekció (személyes): Pénzügyek, számvitel, fenntartható pénzügyek Session 4a (personal): Finance, Accounting, Sustainable Finance	
A könyvviteli szolgáltatási szakma megítélése. Összehasonlító elemzés a 2020. és 2022. évek felmérése alapján <i>Dr. VERESS Attila – Dr. SIKLÓSI Ágnes – Dr. SISA Krisztina A.</i>	136
A KKV-szektor hitelezési tendenciának értékelése MNB adatok alapján <i>MÁRKUS Mónika</i>	147
Az ellátási láncok fenntartható pénzügyi adaptációja – rövidtávú fizetési kötelezettségek finanszírozása <i>Dr. CZIRÁKI Gábor – HACKL János</i>	158
ESG közzététel vizsgálata nemzetközi háttérű kereskedelmi bankok esetében Magyarországon <i>SIKLÓSI Veronika</i>	172
4b. szekció (személyes): Pénzügyek, számvitel, fenntartható pénzügyek Session 4b (personal): Finance, Accounting, Sustainable Finance	
A fenntarthatóság és az osztalékpolitika kapcsolata <i>Dr. KUCSÉBER László Zoltán – Dr. CSOMA Róbert</i>	180
Pénzügyi és öngondoskodási ismeretek a magyar középiskolák végzős osztályaiban 2021-ben <i>KOVÁCS Zoltán – TÖRÖNÉ Prof. Dr. DUNAY Anna</i>	188
A cégértékelés módszertani kihívásai <i>FÁBIÁNNÉ JÁTÉKOS Judit Ilona</i>	203
5. szekció (személyes): Sustainable Economy, Management and Development Session 5 (personal): Sustainable Economy, Management and Development (session in English)	
The Qualitative Characteristics of Accounting Information: A Literature Review <i>Asma MECHTA – Prof. Dr. Zsuzsanna SZÉLES – Dr. Ágnes SIKLÓSI</i>	219
Tourism Development in Indonesia - Surakarta City Role Supporting National Tourism Planning <i>Dr. Rizky Arif NUGROHO – Laura BAZSÓNÉ BERTALAN PhD – Judit PAPPNÉ VANCsÓ PhD</i>	228
Green Manufacturing Practices Towards Sustainable Development in the Ready-Made Garments (RMG) Industry of Bangladesh <i>Dr. Md. Sadrul Islam SARKER – K. M. Faridul HASAN – Dr. István BARTÓK</i>	241

Drivers and Barriers of GSCM Practices Implementation: Literature Review <i>Khouloud CHALLOUF – Dr. Nikoletta NÉMETH</i>	252
--	-----

6. szekció (személyes): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism
Session 6 (personal): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism
(session in English)

Impact of COVID-19 Pandemic on Tourism Sector in Vietnam <i>Thi Thuy Sinh TRAN – Dr. Nikoletta NÉMETH – Dr. Thai Thuy PHAM – Nhat Anh NGUYEN</i>	259
--	-----

Tourism in Troubled Times: the Economic and Social Effects of Short- and Expected Long-Term Changes <i>Dr. habil. Tamás SZEMLÉR</i>	276
---	-----

Application Areas of Drones: Exploratory Research from Residential and Corporate Perspectives <i>Bendegúz Richárd NYIKOS – Astrid IONESCU</i>	286
---	-----

7. szekció (online): A fenntartható fejlődés globális és regionális vetületei
Session 7 (online): Global and Regional Aspects of Sustainable Development

Németország elektromos személygépjármű exportja az Európai Unió tagállamaival <i>Dr. KONKA Boglárka</i>	295
---	-----

Fenntartható design - új megközelítések a terméktervezésben <i>NÁDAS Gergely – Dr. habil. MOLNÁR László</i>	307
---	-----

Challenges of the Adaptation Planning – Evolution of the Vulnerability Assessment Methodologies <i>Pál SELMECZI</i>	322
---	-----

Szisztematikus irodalmi áttekintés a személygépjárművekbe épülő elektromos hajtáslánc gyártásáról a fenntarthatóság szempontjából <i>Dr. TÓTH Árpád – BEGE András</i>	329
---	-----

Németország az európai labdarúgás térképén – jogi és sportföldrajzi megközelítés <i>Dr. ENGELBERTH István – Dr. VIRÁGH Árpád</i>	344
--	-----

A körforgásosság mérési lehetőségeinek vizsgálata a szállodaüzemeltetésben <i>KARAKASNÉ Dr. MORVAY Klára</i>	360
--	-----

Az állami nyugdíjrendszerek fenntarthatóságának kihívásai <i>SZABÓ Zsolt Mihály</i>	377
---	-----

Competencies for Sustainable Development <i>Zsuzsanna NAGYNÉ HALÁSZ</i>	391
---	-----

8. szekció (online): Turizmus és marketing, fenntartható turizmus
Session 8 (online): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism

Gyógynövényturizmus és az abban rejlő lehetőségek
– Az Észak-Magyarországi kínálati oldal primer vizsgálata
PÁSZK Norbert400

Fiatal külföldi turisták pozitív és negatív tapasztalatai Budapesten
Dr. habil. GROTTE Judit – MAGYAR Tímea408

Mit ígér Bükfürdő? A városmárka-kommunikáció lehetséges eszközei és csoportosításuk a POE-modell alapján
HORVÁTH Kornélia Zsanett417

9. szekció (online): Fenntartható gazdálkodás, körforgásos gazdaság
Session 9 (online): Sustainable Economy, Circular Economy

Erdei biomassa lehetőségei és korlátai Magyarország energiabiztonságában
VARGOVICS Máté – Dr. NAGY Dániel433

A körforgásos gazdaság és a soproni hulladékfeldolgozó stratégiája
KASZA Lajos – Dr. NÉMETH Patrícia444

10. szekció (online): Sustainable Economy, Management and Development
Session 10 (online): Sustainable Economy, Management and Development
(session in English)

Comparison of the Density of Physicians and General Practitioners in the Hungarian Csongrád-Csanád Country and in the Territorial Units of Vojvodina for the Period 2002-2020
Dr. Ivana KOCSICSKA453

The Re-Consideration of Business Diplomacy and Corporate Social Responsibility for International Business in the Post-Covid-19 World
Anh Tuan TRAN463

Examining the Process of Project Preparation
Attila LEGOZA474

The Relativity between Sustainable Management and Turnaround Management: Evidences and Suggestions for the Hungarian Agricultural Sector
Zsuzsanna VARGA – Dr. habil. Etelka KATITS – Dr. Éva SZALKA – Dr. Ildikó PALÁNYI – Katinka MAGYARI484

Developing countries and Sustainability
Arjana KADIU – Dr. habil. Zoltán SZABÓ504

The Effect of Supply Chain Management in Achieving Sustainability in Supply Chain in Four Seasons Hotel in Syria
Wael ALASFAR519

**The Role of EGTCs and Euroregions in Economic Cooperation Across
the Hungarian-Romanian Border Between the Period 2007-2020**

Melinda BENCZI 531

11. szekció (online): Poszter szekció

Session 11 (online): Poster Session

Procrastination and its Influencet on Retirement Saving Plann

Khaliunaa DASHDONDOG540

Színházi kommunikáció 2.0

Hazai kőszínházak jelenléte Facebookon és Instagramon a pandémia első évében

Dr. DÉR Cs. Dezső – Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád Ferenc – ZRINYI Ivett554

A felnőttképzésben résztvevő álláskeresők elhelyezkedési esélyei

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

LE-DAI Barbara575

Cost Analysis of Sustainable Concrete Production Using Waste Nanoparticles

Omar ZINAD – Dr. habil. Csilla CSIHA – Prof. Dr. Alya'a Abas AL-ATTAR585

A könyvviteli szolgáltatási szakma megítélése. Összehasonlító elemzés a 2020. és 2022. évek felmérése alapján

Perception of the Bookkeeping Services Profession. Comparative Analysis Based on the 2020 and 2022 Surveys

Dr. VERESS Attila PhD

egyetemi docens (*Associate Professor*)

Budapesti Gazdasági Egyetem Alkalmazott Tudományok Egyeteme, Pénzügyi és Számviteli Kar
(*Budapest Business School University of Applied Sciences, Faculty of Finance and Accountancy - Hungary*)

Dr. SIKLÓSI Ágnes PhD

egyetemi docens (*Associate Professor*)

Budapesti Gazdasági Egyetem Alkalmazott Tudományok Egyeteme, Pénzügyi és Számviteli Kar
(*Budapest Business School University of Applied Sciences, Faculty of Finance and Accountancy - Hungary*)

Dr. SISA Krisztina A. PhD

főiskolai docens (*College Associate Professor*)

Budapesti Gazdasági Egyetem Alkalmazott Tudományok Egyeteme, Pénzügyi és Számviteli Kar
(*Budapest Business School University of Applied Sciences, Faculty of Finance and Accountancy - Hungary*)

Absztrakt

Kutatásunkban a számviteli szolgáltatási szakma szereplőinek helyzetét vizsgáljuk, kiemelten a digitalizáció miatti változásokra. Empirikus kutatásunkban a kérdőíves lekérdezés módszerével elemeztük a könyvelői szakmában dolgozók helyzetét több különböző területen. A többlépcsős kutatási folyamat jelen fázisában összehasonlító elemzést készítettünk a 2020. és 2022. években kapott válaszok alapján. Tanulmányunk több mint ezer könyvelő által kitöltött kérdőív alapján készített empirikus vizsgálatunk eredményeit összegzi, mely szerint a könyvelő szakma az országos átlagnál magasabb fizetést, gyors elhelyezkedést, kiszámítható karrier utat és egy szerethető életpályát kínál, éppen ezért a könyvelő szakma és ezen belül kiemelten a mérlegképes könyvelői végzettség igen vonzó a pályaválasztók és a pályakorrekció előtt állók számára.

Kulcsszavak: számvitel, számviteli szolgáltatás, digitalizáció

JEL-kódok: M41, M40, M49

Abstract

In our research, we examine the situation of the actors in the accounting service profession, focusing on the changes due to digitalization. In our empirical research, we analyzed the situation of people working in the accounting profession in several different areas using the questionnaire survey method. In the current phase of the multi-stage research process, we prepared a comparative analysis based on the answers received in 2020 and 2022. Our study summarizes the results of our empirical investigation based on a questionnaire filled out by more than a thousand accountants, according to which the accounting profession offers a higher salary than the national average, quick employment, a predictable career path and a lovable life path. That's

why the accounting degree is very attractive to those choosing a career and those facing career correction.

Keywords: accounting, accounting services, digitalization

JEL Codes: M41, M40, M49

1. Bevezetés

A korábbi ipari forradalmak idején az automatizálás, illetve a folyamatok, feladatok gépesítése mindig egy szektorra koncentrált, amely felgyorsította a felszabadult munkaerő szektorok közötti vándorlását. Ennek a munkaerőfluktuációnak a következtében a munkavállalók a gyárból, termelő szektorból a szolgáltató ipar felé vették az irányt. A negyedik ipari forradalom idején már más a helyzet, hiszen az információtechnológia hatása minden iparágat érintő változásokat generál. Ennek végső konklúziójaként a munkaerőpiaci szereplők a különböző szektorok munkaerőigényének drasztikus csökkenését prognosztizálják. Az elmúlt években megfigyelhető piaci trend mind a számviteli szakma, mind a gazdasági oktatás területén a könyvelői szakma, a könyvelői munka átalakulása, melyet elsődlegesen a digitalizáció felgyorsulása generált. Számos publikáció (Balogh et al., 2019; Byrne et al., 2012; Sisa et al., 2020; Kokina & Blanchette, 2019) vizsgálja a számviteli szakma jövőjét,

A digitalizáció és az automatizáció egyre nagyobb térnyerésének hatására a szakma jelenlegi résztvevőit és a potenciális szereplőit egyaránt foglalkoztatja a számviteli szakma, szűkebben a könyvviteli szolgáltatás jövője. A számvitel szakma oldaláról jelentkező fő kérdés az, hogy vajon szükség lesz-e a könyvelők munkájára, illetve milyen könyvelői feladatok kerülnek előtérbe, továbbá „hogyan érzik magukat” a könyvelők ebben a munkakörben, mennyire nyitottak a változásokra, kihívásokra.

2. A kutatás elméleti kerete

2.1. Rövid történeti kitekintés, a középkortól az automatizáció küszöbéig

A számvitel világában az egyik első lényeges mérföldkőnek a 795-ös év számít, Nagy Károly frank király uralkodásának ideje. A kezdetleges mérleget neki tulajdonítjuk, hiszen 795-ben jogszabályi keretek közé foglalta a királyi kancellária számára, hogy év végi zárlati jelentést kell készíteni, amelyre egy megadott keretek között elkészített mintamérleg áll rendelkezésükre. Ez gyakorlatilag egy vagyonynyilvántartásnak felelt meg (Sinka, 2014).

A kettős számvitel kialakulásának első bizonyítékaként az 1340-ből származó genovai főkönyvet tekintjük. Ezekon a főkönyveken az állam bevételeit, adósságait tartották nyilván, és már ebben a főkönyvben is külön bontották az adó kintlévőségeket, a bírságokat, kölcsönöket, amely egyértelműen hasonlít a kettős könyvelés jelenlegi külsőjére (Sztanó, 2019).

A XIII. század elején a velencei kereskedők már vezettek nyilvántartást a gazdasági folyamataikról. Ezek a nyilvántartások gyakorlatilag a mai egyszeres könyvvitelnek felelnek meg. Ahogy fejlődött a kereskedelmi tevékenység, úgy lett igény részletesen nyilvántartásokra. Ekkor alakult ki a kettős könyvvitel az elkészített nyilvántartásokban (Sztanó, 2019).

A kettős számvitelt a számvitel atyjához, Luca Pacioli velencei szerzetes nevéhez kötjük mai napig, aki 1494-ben elsőként írta le egységesen, összefoglalóan a kettős számvitelről ismert információkat a *Summa de Arithmetica Geometria, Proportioni et Proportionalita* című művében. A könyv utolsó fejezete foglalkozik a könyvvittel, amely a „Kettős könyvelés és az írásos dokumentumok” címet kapta. A szerzetes ebben írta le a kettős könyvelés szabályait és a mérleg összeállítás alapjait (Barancsuk, 2016).

Bár Luca Paciolit hívjuk a kettős könyvvitel atyjának, mégis számottevő információ áll rendelkezésre arról, hogy Benedetto Cotrugli 1458-ban elsőként írt a könyvvitelről, viszont könyve csak 1573-ban jelent meg nyomtatásban.

A XV. és XVI. században hatalmas fejlődésen ment keresztül a kereskedelem, amelynek következtében újabb és újabb igények merültek fel a könyvvittel szemben. Fontossá vált az üzemgazdasági szemlélet, magába foglalva az önköltség számítást, költségek megfigyelését, amelyet főképp statisztikai számításokkal tudtak nyomon követni (Sztanó, 2019).

A törvényalkotás fejlődésével, a számviteli szabályozások is fejlődésnek indultak. Elsőként 1794-ben Poroszország *Általános Jog* című törvényében fogalmazták meg a kötelező mérlegkészítést, melyben szigorúan vették annak elmulasztásának következményeit is (Sinka, 2014).

Ahogy az *Általános Jog* törvényében olvasható: „Egy kereskedő, aki vagy egyáltalán nem vezet szabályos könyvelést, vagy az évente legalább egyszer kötelezően elkészítendő vagyonszámvetést elmulasztja elkészíteni, és ezáltal nem ismeri saját helyzetét, egy esetleges fizetési képességénél, mint gondatlan bankárt, megbüntetik.” (Sinka, 2014)

Magyarországon az 1875. évi XXXVII. kereskedelmi törvény írta elő a mérleg és a leltár készítését. Majd ezt követően 1925-ben jelent meg egy pénzügyminiszteri rendelet (7000/1925.), amely magába foglalta a kereskedői mérleg valóságának kérdéseit (Borbély, 2017).

A mai digitalizált világban szinte elképzelhetetlennek tűnik, hogy – nem is olyan rég – a könyvelő elődjünk átírási technikával másolták naplókba a számlabevitelt. Ezeket az akkor főkönyvi kartonoknak nevezhetjük. Az átírási technika a gyakorlatban úgy nézett ki, hogy egy fémtáblára (evolutra) helyezték a naplót, majd egy indigó segítségével átírták az adott főkönyvi naplót, amit egy papír leszorítóval helyeztek az indigó fölé. Ez a technika lehetővé tette mind a számlasoros, mind az idősoros könyvelési folyamat végzését.

1947. január 1-én jelent meg Magyarországon az első kötelező számlakeret. Hazánkban egészen addig nem volt egy egységes kötelezően használandó számlakeret.

1954-ben jelent meg az a pénzügyminiszteri rendelet, amely meghatározta a vállalatok mérlegbeszámolójának tartalmát. Ebben fogalmazták meg a számvitel legfőbb céljaként a tervek teljesítésének mérését, illetve az erről szóló részletes adatszolgáltatást (Sztanó, 2019).

Később ezt a folyamatot automatizálták, elsősorban írógépek használatával, majd a számítógépek elterjedésével megjelentek a könyvelő-automaták. Ekkoriban még nagyon kezdetleges manuális-mechanikus berendezések voltak, de nem sokkal később megjelentek az elektromechanikai áttétellel működő eszközök (Sinka, 2014).

Látható, hogy hány évszázad kellett ahhoz, hogy kialakuljon a mai értelemben vett könyviteli szolgáltatás. A papíralapú könyvelést mára szinte teljesen kiszorította a számítógép, hiszen a rögzítési folyamat, a bevallás, beszámolókészítési tevékenység teljesen elektronikusan működik, illetve mára a különböző hatóságokkal való kapcsolattartás is szinte kizárólag online, telefonon történik.

Jelenleg a negyedik ipari forradalom világát éljük (Fülöp et al., 2022). Egyre könnyebben tudunk élni a számítógépek adta lehetőségeinkkel. Mára egy jól beprogramozott szoftver komoly munkafolyamatokat képes elvégezni közvetlen emberi közreműködés nélkül. A digitalizáció felgyorsulásával megjelentek különböző adatrögzítő, tárhelyfigyelő programok, alkalmazások, amelyek mesterséges intelligencia segítségével tudják megkönnyíteni a mindennapi munkát. Több program képes ennek segítségével vevő-, szállítói importra, a könyvelői programban levő nyitott vevő-szállító analitika alapján egy megfelelő banki formátumból banki mozgások könyvelésére. A közleményben hivatkozott számla, partner név, esetleg a végösszeg alapján a program képes megtalálni, hogy adott banki tranzakció pontosan melyik számlaki-egyenlítéshez köthető, illetve képes megjegyezni, hogy egy utalást adott közleménnyel mely főkönyvi számra kell könyvelni. Más program képes a tárhelyre érkezett hivatalos leveleket

letölteni külön céges mappákba, archiválni, szelektálni. Összességében megállapítható, hogy a hagyományos könyvelői feladatok közül az adatrögzítő feladat jelentősen leegyszerűsödött, hiszen a jelenlegi szoftverek képesek ezt a rendszeresen ismétlődő, monoton munkafolyamatot maguk is elvégezni. A számviteli szakma digitalizációja több hazai és nemzetközi tanulmány tárgyát képezi, komoly kihívások elé állítva az érintetteket (Quattrone, 2016; Knudsen, 2020).

2.2. Számviteli versus könyvviteli szolgáltatás

A 2000. évi C. törvény a számvitelről (továbbiakban: Szt.) definiálja a számviteli szolgáltatási tevékenységet, amely szerint a szolgáltatás e törvényben, továbbá a kapcsolódó kormányrendeletekben előírt könyvvezetési, beszámolóképzési kötelezettség teljesítése érdekében elvégzendő feladatok összességét (együttesen könyvviteli szolgáltatás) és a könyvvizsgálati tevékenységet jelenti.

A könyvviteli szolgáltatás körét a 2000. évi C. törvény a számvitelről VIII. fejezet 150. paragrafusának (2) bekezdése részletesen leírja. A törvény rendelkezései szerint könyvviteli szolgáltatás körébe tartozik különösen:

„a) a számviteli politika, a könyvviteli elszámolás, a beszámolóképzés rendszerének, módszerének kialakításával (ideértve a belső információs rendszer kialakítását is), a számlarend, a könyvvezetéshez, a beszámolóképzéshez szükséges szabályzatok elkészítésével, rendszeres karbantartásával kapcsolatos feladatok ellátása, beleértve a főkönyvi nyilvántartások vezetését, az összesítő feladások készítését, a beszámoló összeállítását, a beszámolóban, a könyvviteli nyilvántartásokban szereplő adatok elemzését, a gazdasági döntéseket megalapozó következtetések levonását is,

b) az elszámolások, a beszámolóban szereplő adatok jogszerűségének, szabályszerűségének, megbízhatóságának, bizonylatokkal való alátámasztottságának, a számviteli alapelvek követelményei megtartásának biztosításával a valóságnak megfelelő belső és külső információk előállítását, szolgáltatását.” (2000. évi C. törvény VIII. fejezet 150 § (2).)

Gyakorlati nyelvre lefordítva, az alapvető (hagyományos) könyvviteli szolgáltatások körébe tartozó feladatok: a gazdasági tevékenység folyamatának (gazdasági események) rögzítése, azaz szállítói, vevői számlák, banki, pénztár mozgások lekönyvelése, bevadások elkészítése, tárgyi eszközök üzembehelyezésének, értékcsökkenési leírásának nyilvántartása, főkönyv rendezése, amelybe beletartoznak a hitelek, kölcsönök nyilvántartása, átvezetése, elhatárolások könyvelése, adók egyeztetése, előírása, majd ezen információkból való beszámoló összeállítása, a szükséges elemzések, számítások elvégzése, dokumentálása, archiválása. Az automatizálás lehetőségeként számos könyvelői program, könyvelést segítő szoftver megjelent a piacon. Ezek segítségével az adatrögzítésre szánt idő lerövidíthető, hiszen a vevői számlákat már szinte mindegyik könyvelői programba egyszerűen be lehet importálni, akár a számlázóprogramból kinyert file segítségével, akár a NAV online számla adatszolgáltatással. Emellett egyre elterjedtebb a banki kivonatok rögzítését támogató programok használata. A program egy friss pénzügyi nyilvántartással, illetve a megfelelő banki export file segítségével rövid időn belül összpontoszza a bankszámla kivonaton szereplő számlák kiegyenlítéseit a nyitott számlákkal.

Napjainkban megfigyelhető tendencia az, hogy a vállalatvezetők, tulajdonosok túllépve a rövidtávú gondolkodáson, egyre több információt igényelnek a jövőbeli működéssel, lehetőségekkel, piaci veszélyekkel kapcsolatosan is. Az elmúlt években végbement és napjainkban is tartó gazdasági, világpolitikai változások erőteljesen hozzájárultak a tulajdonosi, vezetői szemlélet változásaihoz, mintegy indukálva egy agilis és jövőorientáltabb gondolkodást. Az ügyfelek egyre több igényt tartanak arra, hogy megismerjék azokat a folyamatokat, gazdasági változásokat, amelyek a vállalkozáson belül és kívül történnek időről-időre. Ennek hatásaként érezhető egy elmozdulás a könyvviteli szolgáltatásokkal szemben a megrendelői oldalon, amely folyamatosan felértékeli a könyvviteli szolgáltatás vezető támogatói szerepkörét, amely tulajdonképpen a számvitel és számviteli információs rendszer egyik fő funkciója lenne. Ezek a

változások a hagyományos pénzügyi számviteli rendszeren túlmutatnak és igényt formálnak egy vezetői számviteli (vagy nevezhetjük kontrollingnak is) alrendszer kiépítése iránt is melybe beletartozik a gazdasági-, adó, illetve pénzügyi tervezés folyamata egyaránt. A formalizált módon működő vállalati tervezéssel markánsan megjelenik a jövő idődimenziója, a perspektív és progresszív vezetői (tulajdonosi) szemlélet.

3. Az alkalmazott kutatási módszerek

Kutatási témakörünk gyakorlatias jellegéből adódóan a kutatás módszertani háttérét legfőképpen primer kutatási módszer alkalmazása biztosítja. A kutatási kérdések megválaszolása érdekében a kérdőíves lekérdezés módszerét alkalmaztuk, online kitölthető kérdőív segítségével. A célcsoport kiválasztásánál fontosnak tartottuk, hogy a szakma jelenlegi helyzetéről, kihívásairól, tapasztalatairól, olyan szakemberek formáljanak véleményt, akik személyesen érintettek, és releváns tapasztalattal rendelkeznek, ezért az online kérdőívet szakmai közösségek, platformok, csoportok internetes oldalain osztottuk meg, ezenkívül szakmai kapcsolatrendszerünket felhasználva direkt módon is bevontunk releváns résztvevőket a gyakorlati kutatásba.

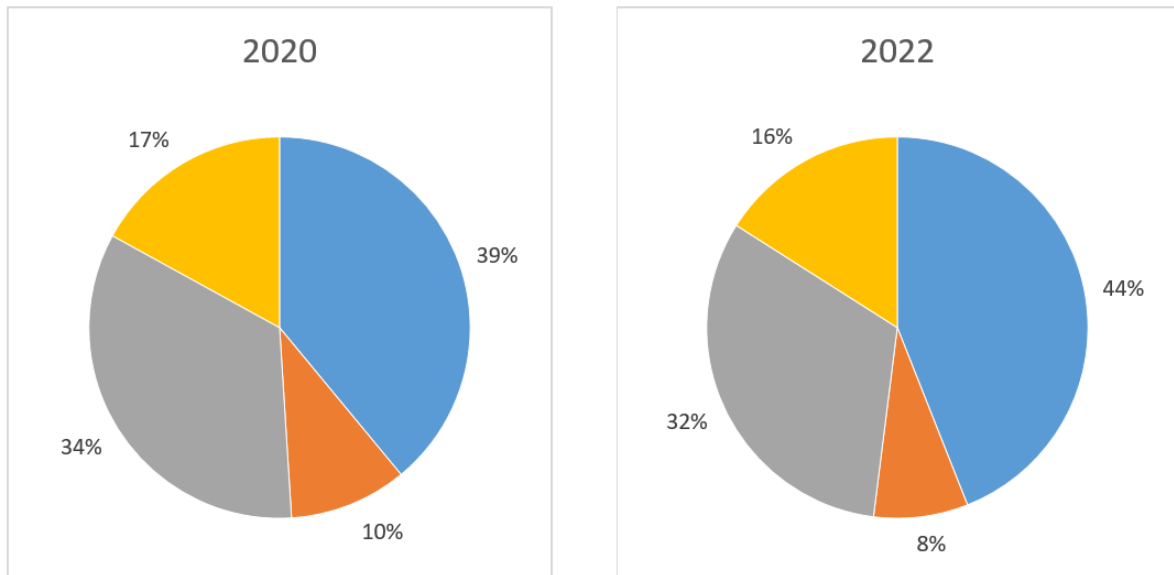
Az online forma biztosította a sokaság minél nagyobb részének gyors és hatékony elérését. Kutatásunk során a 2020. és 2022. években végrehajtott mérések eredményeit foglaljuk össze. Rövid tanulmányunk 1167 (2020. évben) illetve 1070 (2022. évben) könyvelő által kitöltött kérdőív alapján készített empirikus vizsgálatunk eredményeit összegzi. A rendelkezésre álló, érvényes és értékelhető válaszok alapján összeálló minta a könyvelői közösség kb. 1,5-2%-a, így ebből a szempontból a mintánk reprezentatív, hiszen a közvélemény kutatások esetében ugyanez az arány általában 0,02% körül alakul, ráadásul a kitöltők között minden könyvelői szekció (kisebb könyvelő irodák, nagyobb könyvelő cégek, multi könyvviteli szolgáltatást végző vállalkozások, nem könyvelő cégek) könyvelői, jelentős számban előfordultak.

A kutatás elméleti háttérét, az alapfogalmakat ismertető, releváns szekunder források biztosítják. Kutatásunk a hazai könyvviteli szakmára irányuló, átfogó jellegű helyzetjelentés, amely során nem hivatkozunk nemzetközi kutatási eredményekre, ily módon nemzetközi összehasonlítást sem tartalmaz jelen publikáció.

Felmérésünk kifejezetten a könyvelő munkakörben foglalkoztatottakra terjedt ki, tehát nem tartalmazza a szintén pénzügyi-számviteli (jellemzően mérlegképes könyvelő) végzettséggel betölthető legjobban fizető munkakörökben (pénzügyi vezető, gazdasági igazgató, elemző, adótanácsadó, könyvvizsgáló stb.) dolgozó kollégák adatait.

4. Kutatási eredmények összefoglalása

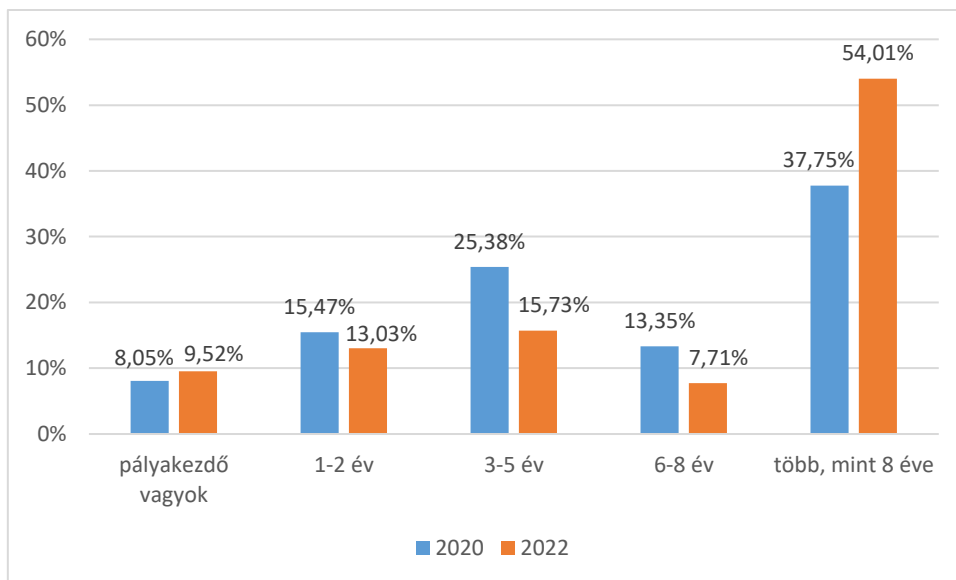
A kérdőíves kutatásunk főbb eredményeit ismertetjük jelen fejezetben. Az első kérdéscsoportban a könyvelők végzettségét, szakmában eltöltött éveit és a munkavégzés helyét vizsgáltuk megoszlási viszonyszámokkal. Az alábbi táblázatok és diagramok mutatják a kapott eredményeket az összehasonlítás két évében.

- Diplomám van és van mérlegképes könyvelői képesítésem
- Diplomám van, de nincs mérlegképes könyvelői képesítésem
- Nincs diplomám, mérlegképes könyvelői képesítéssel rendelkezem
- Nincs diplomám, pénzügyi-számviteli ügyintézői képesítéssel rendelkezem

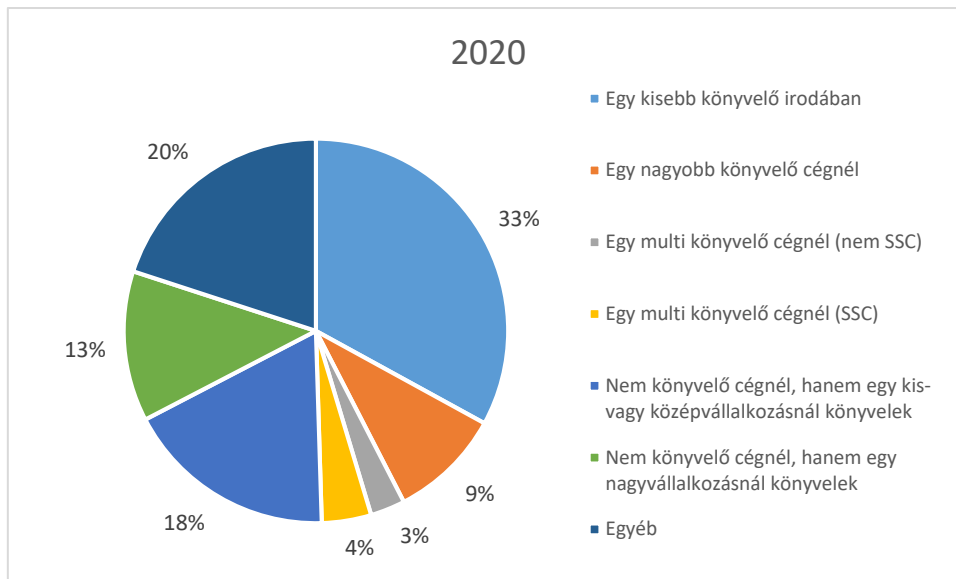
1. ábra: Végzettség szerinti megoszlás a 2020. és 2022. évben

Forrás: saját szerkesztés

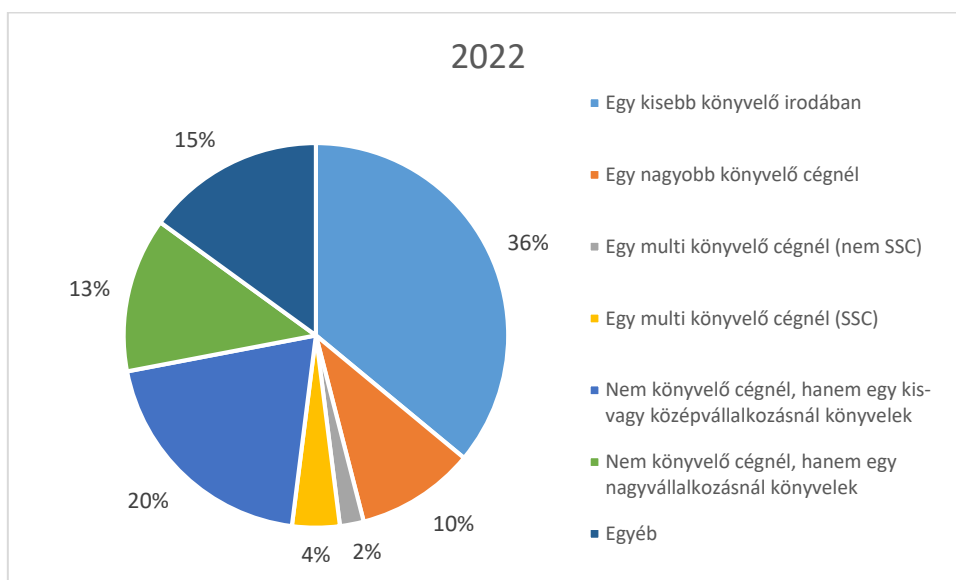
2. ábra: Szakmában eltöltött idő szerinti megoszlás a 2020. és 2022. évben

Forrás: saját szerkesztés

3. ábra: Munkavégzés helye szerinti megoszlás a 2020. évben

Forrás: saját szerkesztés

4. ábra: Munkavégzés helye szerinti megoszlás a 2022. évben

Forrás: saját szerkesztés

A felmérésben résztvevők 39–44%-a tehát diplomás könyvelő. A szakmában eltöltött idő tekintetében megfigyelhető egy viszonylag jelentős elmozdulás az 5 évnél rövidebb szakmai múlttal rendelkezők körében, a 2020. évi 48,9%-os arányról lecsökkent az érték 2022-re 38,28%-ra, míg 51,1%-ról 61,72%-ra nőtt az arány az 5 évnél hosszabb ideje dolgozók tekintetében. Kérdőíves kutatásunkhoz kapcsolódó mintánkban a pályakezdők és a néhány éve a pályán lévők felülreprezentáltak.

A könyvelők 73–76%-ának van mérlegképes könyvelői képesítése a vizsgált években és a kitöltők kb. fele könyvviteli szolgáltatást végző vállalkozásnál (kisebb könyvelő irodák, nagyobb könyvelő cégek, multinacionális könyvelő vállalkozások) dolgozik. A könyvelők kb. egyharmada kisebb könyvelőirodában dolgozik és mindösszesen csak 6-7% lát el könyvviteli feladatokat multinacionális vállalkozásoknál.

Az elemzésünk alapvetően négy kérdésre koncentrált:

1. Hogyan alakul a főállású könyvelők átlagkeresete a végzettség, a szakmában eltöltött évek, a munkavégzés helye stb. szerint?
2. Milyenek az elhelyezkedési esélyek a végzettség és Budapest-vidék viszonylatában?
3. Mik a konkrét könyvelői feladatok a szakmában eltöltött évek függvényében?
4. Mennyire szeretik a könyvelők a munkájukat és mennyire ajánlanák azt másoknak?

A jövedelmi viszonyokat kizárólag a főállású könyvelők és a vállalkozók körében, az egyéb kérdéseket az összes kitöltő vonatkozásában vizsgáltuk.

1. táblázat: Bruttó átlagkereset alakulása

Kategóriák	2020. év			2022. év		
	Budapest	Vidék	Ország	Budapest	Vidék	Ország
pályakezdő	312 417	267 656	288 200	410 417	332 237	362 500
<i>1-2 év</i>	361 111	284 091	317 975	454 545	367 647	412 736
<i>3-5 év</i>	420 066	314 762	358 516	495 070	418 116	457 143
<i>6-8 év</i>	496 728	368 487	435 567	621 667	501 923	553 986
több, mint 8 éve	566 822	391 460	452 177	677 568	524 740	584 388

Forrás: saját szerkesztés

A könyvelői szakmához kapcsolódó jövedelmi viszonyokat leginkább a szakmában eltöltött idő viszonylatában mértük, hiszen ebben a szakmába vannak, akik csak 30. életévük után, sőt olyanok is szép számban akadnak, akik 40-50 évesen egy pályakorrekciót követően kezdenek el könyvelni.

Érdekes összehasonlítást kapunk, ha az átlagbéreket az országos átlagbérekkel is összevetjük. KSH adatok (bruttó átlagkereset, teljes munkaidőben foglalkoztatott alkalmazottak esetében): 2020. I-IV. negyedév kumulált: 403.606 Ft, 2021. I-IV. negyedév kumulált: 438.814 Ft. 2022. I. félév kumulált: 505.272 Ft (Adatok forrása: KSH, www.ksh.hu).

A budapesti fizetések mindkét évben és minden kategóriában meghaladták a vidéki könyvelők átlagbér adatait. Országos átlagbérrel történő összehasonlításban megállapítható, hogy az 5 évet meghaladó könyvelői gyakorlattal rendelkezők átlagbére meghaladja az országos átlagot, a rövidebb szakmai múlttal rendelkezők esetében ez nem mondható el.

2. táblázat: Az átlagkereset alakulása a munkaadó vállalkozás típusának viszonylatában

Megnevezés	2020. év	2022. év	Változás 2022/2020.
	Összesített átlag*	Összesített átlag	
<i>Egy kisebb könyvelő irodában</i>	329 025	464 831	141,28%
<i>Egy nagyobb könyvelő cégnél</i>	414 865	485 000	116,91%
<i>Egy multi könyvelő cégnél (nem SSC)</i>	477 174	787 500	165,03%
<i>Egy multi könyvelő cégnél (SSC)</i>	586 290	582 031	99,27%
<i>Nem könyvelő cégnél, hanem egy kis- vagy középvállalkozásnál könyvelek</i>	432 721	556 753	128,67%
<i>Nem könyvelő cégnél, hanem egy nagyvállalkozásnál könyvelek</i>	494 575	576 600	116,58%

* Az összesített átlag a pályán eltöltött évek egyedi jövedelmi kategóriának összesített átlaga.

Forrás: saját szerkesztés

A könyvelői végzettségnek egyik nagy előnye, hogy a pályakezdők előtt számos karrier út áll. A választást nagyban befolyásolja a végzettség, a nyelvtudás, valamint az ambíciók és tervek is irányítják a pályakezdők döntését. A legtöbb fizetést a multi könyvelő cégek kínálják 2020 és 2022. évben egyaránt. Az SSC-kben (Shared Service Centerek) az átlag fizetés majdnem 600 000 forint (érdekes adat az átlagbér csökkenése), az egyéb multi cégeknél pedig eléri majdnem a 800 000 forintot is, jelentős, 65%-os növekedés mellett a 2020. évről 2022. évre.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a szolgáltató központok és az egyéb multi vállalkozások kizárólag nyelvtudással rendelkező pályakezdőket várnak és az SSC-knél az első években csak egy-egy területhez kapcsolódó részfeladatok várják a könyvelőket. A multi könyvelő cégeknél 6-8 év után például csoportvezetőként akár 750 000 forint körüli fizetés is elérhető. Viszonylag jó kezdő fizetésre számíthat az is, aki nem egy könyvelő cégnél, hanem egy kis- és középvállalkozásnál vagy egy nagyvállalkozásnál helyezkedik el könyvelési területen. A nem könyvviteli szolgáltatást végző kis-és közép vállalkozásoknál 556 753 Ft-ot, a nagyvállalkozásoknál 576 600 Ft-ot keres egy könyvelő a 2022. évben, mindkét munkáltatói típusnál az átlagbér növekedés az infláció mértékét meghaladó mértékű volt, ami arra is utalhat, hogy kínálati piac ezen a szakterületen, tehát a munkáltatók folyamatosan keresik a felkészült és elhivatott számviteli munkaerőt, jellemzően pályakezdő munkavállalókra fókuszáltnak. Az első években szakmailag a legtöbbet a nem multi könyvelő cégeknél lehet fejlődni, bár a kezdő fizetés szembevetően ezeknél a vállalkozásoknál a legalacsonyabb. Mégis úgy gondoljuk, hogy ha valaki egyszer saját könyvelő céget szeretne, akkor a saját könyvelő vállalkozás legjobb „iskolái” pont az ilyen vállalkozások lehetnek.

3. táblázat: Könyvelői feladatok a könyvelői pályán eltöltött évek alapján

Kategóriák	Adatrögzítés, előkészítés	Egy területet (pl.: vevők, szállítók, bank, stb.) könyvelek.	Egy vállalkozás teljes körű könyvelését csinálom.	Ellenőrzöm és koordinálom az alacsonyabb szinten lévő könyvelő kollégáim munkáját.	Több vállalkozás teljes körű könyvelését csinálom.
2020. év					
<i>pályakezdő vagyok</i>	32,97%	32,97%	15,38%	1,10%	17,58%
<i>1-2 év</i>	12,57%	34,29%	12,00%	1,14%	40,00%
<i>3-5 év</i>	4,88%	24,74%	14,98%	8,36%	47,04%
<i>6-8 év</i>	1,99%	25,83%	12,58%	17,88%	41,72%
<i>több, mint 8 éve</i>	3,04%	13,11%	12,65%	22,48%	48,71%
2022. év					
<i>pályakezdő vagyok</i>	17,89%	54,37%	3,53%	0%	24,21%
<i>1-2 év</i>	6,92%	33,08%	7,69%	3,85%	48,46%
<i>3-5 év</i>	5,10%	27,39%	9,55%	7,64%	50,32%
<i>6-8 év</i>	1,30%	12,99%	16,88%	23,38%	45,45%
<i>több, mint 8 éve</i>	1,67%	5,01%	15,21%	28,02%	50,09%

Forrás: saját szerkesztés

A könyvelők pályájuk előrehaladtával általában egyre komplexebb és magasabb szakmai szintű feladatokat látnak el. A pályakezdők leginkább adatrögzítéssel, előkészítéssel és/vagy egy-egy terület (vevők, szállítók, bank stb.) könyvelésével foglalkoznak, majd néhány év után a könyvelők egy vállalkozás teljes körű könyvelését láthatják el, nagyobb cégeknél pedig 3-5

év után csoportvezetőként, supervisorként vagy menedzserként több könyvelő kolléga munkáját koordinálják, ellenőrzik.

A következő kérdésünk arra irányult, hogy a könyvelő mennyire tart a digitalizációtól, mennyire félti a munkahelyét a fokozódó digitalizáció hatására.

A 2020-as évről 2022. évre megfigyelhető változások, 58%-ról 70%-ra nőtt azok aránya, akik „egyáltalán nem tartanak a digitalizációtól”. Összességében a válaszadók többsége tehát optimista, sőt nőtt ez az optimizmus a vizsgált időszakban. A válaszadók 4-6%-a egyáltalán nem tart a változásoktól. Érdekes, viszonylag magas (36%-ról 26%-ra csökkent ez az arány) aránynak számít azok aránya, akik „kicsit” tartanak a digitalizációs változásoktól, ugyanakkor ez az óvatos attitűd csökkent, ami kedvező, hiszen a jövő szakembereinél elkerülhetetlen lesz a különféle informatikai alkalmazások használata.

A könyvelői munkát támogató szoftverek, különböző programok rohamos fejlődése, a jogszabályi környezet állandó változása következtében a könyvelői feladatok folyamatosan átalakulóban vannak. Az adminisztratív könyvelői feladatok jelentős részét várhatóan átveszik a különböző szoftverek és a hangsúly a számviteli kimutatások elemzésére és a tanácsadásra helyeződhet át. Ettől függetlenül a könyvelői végzettségre hosszú távon is nagy szükség lesz és a mérlegképes könyvelői képzés pár év múlva is nélkülözhetetlen lesz a szakmában.

Végezetül arra is kíváncsiak voltunk, hogy mennyire szeretik az érintettek a munkájukat. A könyvelők alapvetően szeretik a munkájukat. A válaszadók több mint 80%-a, arra a kérdésre, hogy „Mennyire szereti a munkáját” 1-től 5-ig terjedő skálán 4-es és 5-ös osztályzatot adott és mindösszesen 4,5%-uk nem szereti a hivatását (1-es és 2-es osztályzat).

5. Összefoglalás

Tanulmányunkban egy 2020-ban kezdődött empirikus kutatás sorozat eredményeit foglaltuk össze, mely kutatásunk a számviteli szakma helyzetjelentésére fókuszál a digitalizáció és egyéb kihívások tükrében. Írásunkban a 2020. és 2022. években végrehajtott kérdőíves felmérésre kapott válaszok összegzését, azok eredményeit foglaltuk össze. A kérdőív kérdései négy kérdéskör köré csoportosultak: főállású könyvelők átlagkeresete, elhelyezkedési lehetőségek, könyvelői feladatok, könyvelői szakma szeretete.

A modern kori változásoknak megfelelően a számviteli szakma, ahogy sok más szakma is jelentős változásokon megy keresztül. A hangsúly az adatrögzítésről, a bizonylatok feldolgozásáról egyre inkább a számviteli szakma elemző, tanácsadó funkciója felé tolódik el, ami a digitális kihívásoknak való megfelelés mellett komoly szakmai elvárásokat is támaszt a számviteli szakemberek elé.

Összegzésként azonban elmondható, hogy a digitalizációból és a gazdasági környezet egyéb változásaiból adódó kihívások ellenére is a könyvelő szakma ma még az országos átlagnál magasabb fizetést, gyors elhelyezkedést, kiszámítható karrier utat és egy szerethető életpályát kínál. A könyvelő szakma és ezen belül kiemelten a mérlegképes könyvelői végzettség igen vonzó a pályaválasztók és a pályakorrekció előtt állók számára, a szakmát hosszabb ideje gyakorlók pedig alapvetően elégedettek a munkájukkal és szeretik a szakmájukat. Ugyanakkor a képző intézmények szerepe, felelőssége vitathatatlan a szakma elismertségének növelése tekintetében.

Irodalomjegyzék

- Balogh A., Kozák S. & Turi M. (2021). A számviteli szakma oktatásának és munkaerőpiaci helyzetének vizsgálata Budapesten (2019). *Köz-gazdaság*, 65–105. <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/6394/>
- Barancsuk J. (2016). A kettős könyvvitel bölcsőjénél. *Köztes-Európa*, 8(1-2), 111–124.
- Borbély K. (2017). Számvitel a kiegyezés és a rendszerváltozás idején. *Pénzügyi Szemle*, 62(1), 84–95.

- Byrne, M., Willis, P. & Burke, J. (2012). Influences on school leavers' career decisions – Implications for the accounting profession. *The International Journal of Management Education*, 10(2), 101–111. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2012.03.005>
- Fülöp, M. T., Topor, D. I., Ionescu, C. A., Căpușneanu, S., Breaz, T. O. & Stanescu, S. G. (2022). Fintech accounting and Industry 4.0: future-proofing or threats to the accounting profession? *Journal of Business Economics and Management*, 23(5), 997–1015. <https://doi.org/10.3846/jbem.2022.17695>
- Kerényi M. F. (2017). A könyvelői és adótanácsadói szakma jövője. *Önadózó*, 29(11), 4–5.
- Knudsen, D.-R. (2020). Elusive boundaries, power relations, and knowledge production: A systematic review of the literature on digitalization in accounting. *International Journal of Accounting Information Systems*, 36, 100441. <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2019.100441>
- Kokina, J., Blanchette, S. (2019). Early evidence of digital labor in accounting: Innovation with Robotic Process Automation. *International Journal of Accounting Information Systems*, 35, 100431. <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2019.100431>
- Quattrone, P. (2016). Management accounting goes digital: Will the move make it wiser? *Management Accounting Research*, 31, 118–122. <https://doi.org/10.1016/j.mar.2016.01.003>
- Sinka J. (2014). *Így könyveltek ők*. Adózóna (2014.01.01). https://adozona.hu/altalanos/Igy_konyveltek_ok_7E7CDU (Letöltve: 2022.12.05.)
- Sisa K., Siklósi Á., Harsányi G. & Veress, A. (2020). A számviteli képzés helye és szerepe a felsőoktatás stratégiai célkitűzései mentén. *Vezetéstudomány*, 51(2), 32–45. <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2020.02.03>
- Sztanó I (2019): A barlangrajzoktól a számítógépekig III. Perfekt Szakmai Blog. https://perfekt.blog.hu/2019/08/28/a_barlangrajzoktol_a_szamitogepekig_iii (Letöltve: 2022.12.05.)

Jogszabályok:

2000. évi C. törvény a számvitelről